

Motion till riksdagen 2005/06:N450

av **Kristina Zakrisson m.fl. (s)**

Norrbotten – ett län med möjligheter

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om regionalpolitiskt ansvar, forskning och utveckling samt studiemöjligheter i Norrbottens län.

Motivering

Utvecklingen i Norrbotten under den senaste tiden har inneburit att framtids-tron hos befolkningen blivit ljusare och mer positiv. I Malmfälten medför LKAB:s investeringar fler arbetstillfällen och bättre lönsamhet för lokala företag.

”Fyrkantenområdet”, Luleå, Piteå, Älvsbyn och Boden, med mer än hälften av länets befolkning och med universitetet som motor, utvecklas i kraft av sin storlek relativt väl.

Arjeplog och Arvidsjaur med biltestverksamhet och nya satsningar som konsekvens av försvarsbeslutet kan också se ljus på framtiden. Enbart i Arjeplog investerar biltestbranschen drygt 230 miljoner kronor vintern 2005/06. I östra Norrbotten kommer bland annat IKEA:s etablering, byggandet av Haparandabanan och möjligheten till samverkan över finska gränsen att medföra en bättre arbetsmarknadssituation.

De kommuner som har det tungt både kommunalekonomiskt och på arbetsmarknaden är framför allt Pajala, Jokkmokk och Övertorneå. Kommuner där befolkningen i hög grad har haft skogsnäringen som huvudsaklig arbets-givare.

Alltsedan början av 1960-talet har strukturomvandlingen inom framför allt skogsnäringen inneburit att antalet arbetstillfällen i Norrbottens inland drastiskt har minskat. En omvandling som varit nödvändig för att svensk skogsindustri ska vara konkurrenskraftig men som för de berörda kommunerna fått svåra konsekvenser.

Statliga Sveaskog, som varit, och fortfarande är, en stor aktör inom skogsnäringen bör ta ett särskilt ansvar för utvecklingen i berörda kommuner.

Fel! Okänt namn på

Alla anställningar som det är möjligt att förlägga till någon av de kommuner som är i stort behov av nya arbetstillfällen bör läggas där.

Inom Sveaskog bedrivs inte bara traditionellt skogsbruk, även viss verksamhet med inriktning mot besöksnäringen och det rörliga friluftslivet bedrivs inom koncernen. Den typen av arbetstillfällen och ledningen av desamma bör med fördel kunna förläggas till någon av ovan nämnda orter.

Naturresurser

Skogen tillsammans med övriga naturresurser, exempelvis malmen och vattenkraften, är en viktig förutsättning för en fortsatt utveckling av Norrbotten som tillväxtområde. Skogssektorn som svarar för cirka 13 procent av Sveriges totala export är landets största exportbransch. Branschen sysselsätter 120 000 personer, många av dem i regionalpolitiskt utsatta områden.

Det är viktigt med ett statligt ägande för att vinsten ska komma samhället till del, men också för att få ett demokratiskt inflytande över en för Sverige viktig bransch. Det ska inte bara vara ett fåtal skogsägare som ska ha möjlighet att påverka långsiktiga samhällsfrågor, som skogsindustrin är.

Detsamma gäller statligt ägda LKAB och Vattenfall. De vinster som utvinns ur våra gemensamt ägda naturresurser ska också fortsättningsvis bidra till utvecklingen i landet och inte förvandlas till vinster i privata aktieägares fickor.

Forskning

Den växande verksamheten inom framför allt biltestbranschen men också inom annan testverksamhet, både civil och militär, som bedrivs i Norrbotten måste förstärkas med forskning och utveckling inom länet. Konkurrensen från andra länder är stor. Vårt unika läge med de fördelar som det ger, gles bebyggelse med goda möjligheter till övning men ändå tillgång till infrastruktur, kallt klimat för köldtest och naturis för testbanor, räcker inte som konkurrensfördelar om vi inte också kan erbjuda spetskompetens. Här har universiteten ett stort ansvar. Det behövs ett forskningscentrum för fortsatt utveckling och spetskompetens inom testverksamheten. Universitetet som har ”en tredje uppgift”, nämligen att samverka med och medverka till utveckling av när-samhället, bör ha ett mycket stort engagemang för att utveckla spetskompetens i testverksamheten.

Det finns idag i Norrbotten ett långt framskridet projekt för att bilda ett vattenkraftscentrum för att utveckla spetskompetens inom området och kunna göra fullskaleförsök vid befintliga vattenkraftsanläggningar. Det är ett bra exempel på hur man kan nyttja de resurser som finns i länet för att utveckla kunskap och kompetens och hur samhällssektorn tillsammans med näringslivet kan samverka för att göra vårt län konkurrenskraftigt.

Utbildning

Kunskap och kompetens är en färskvara och behöver ständigt förbättras. Det är därför av största vikt att även befolkningen i mindre orter i inlandet, som av olika skäl inte har möjlighet att flytta till universitetsorterna, ges möjlighet till högskolestudier. Där har kommunernas samverkan sinsemellan och tillsammans med universiteten i Luleå och Umeå haft mycket stor betydelse. Det är dock ett tungt ekonomiskt åtagande för de små kommunerna att bekosta lokaler, utrustning och personal för att administrera studier på hemorten. Det är inte rimligt att enskilda små kommuner ska behöva ta kostnaden för eftergymnasial utbildning.

Regionalpolitiskt ansvar

Statliga myndigheter och verk skulle i högre utsträckning än idag kunna bidra till att stärka utvecklingen i regionalpolitiskt utsatta områden.

När det gäller statliga affärsdrivande verk borde huvudkontoren i mycket högre grad lokaliseras till orter inom de regioner där verksamheten har sitt huvudsakliga ursprung. Som exempel kan nämnas Vattenfalls huvudkontor. Ett annat exempel på sådan verksamhet som idag finns i Stockholm, men som med tanke på verksamhetens art borde finnas i Norrbottens inland, är Polarforskningssekreteriatet.

Det finns många fler exempel där staten genom att använda sitt ägarinflytande skulle kunna påverka den regionala obalansen i positiv riktning.

Vad beträffar statliga myndigheter och verk påtalas gång på gång från regeringsföreträdare att det finns ett tydligt uppdrag om att regionalpolitisk hänsyn ska tas vid lokalisering och omorganisation. Detta tydliga uppdrag är dock inte så lätt att återfinna i regleringsbrev och direktiv. En tydlig markering i regleringsbrev och direktiv, vad gäller statliga myndigheter och verk, om det regionalpolitiska ansvaret och vikten av att alla medverkar till att de regionalpolitiska målen uppnås, krävs för att det ska bli trovärdigt.

Lokalt självbestämmande

En rik livsmiljö och natur är en viktig del av ett levande Norrbotten i ständig utveckling. Värt att nämna är Norrbottens stränder vid älvar och insjöar, som erbjuder en unik miljö, ett område för människor, djur och natur i samspel. I denna miljö behöver nutidsmänniskan finna ro och gemenskap ”några månader per år”. Tyvärr försvårar en snäv tolkning av lagstiftningen (PBL och MB), framför allt synen på strandskyddet, för människan att utnyttja denna möjlighet för fritids- och fastboende. För samhället är det av grundläggande betydelse att inse och erkänna att stränderna har mycket stor betydelse både för det rörliga friluftslivet och för fritidsboende. Det är viktigt att mark inte

Fel! Okänt namn på

får tas i anspråk på sådant sätt att allmänheten hindras eller avhålls från att beträda strandskyddat område. Det är angeläget att strandskyddslagen luckras upp i syfte att ge möjlighet till lokala bedömningar och beslut om att skapa boendemiljöer i strandnära lägen. Kommunerna bör ges ett ökat inflytande över hanteringen.

Harmonisering över gränserna

Norrbotten gränsar mot två länder, Finland och Norge. Det innebär unika möjligheter för utbyte över gränserna. Vanligt förekommande är att personer bosatta i Finland respektive Sverige arbetar i det andra landet. Ett arbetskraftsutbyte över nationsgränserna är en positiv effekt av ett nära samarbete i regionen. Dock finns det hinder för arbetspendling över gränserna som bör ses över, det kan exempelvis gälla socialförsäkringar och a-kasseregler. Ökade möjligheter för norrbottningar att bo kvar, men jobba i Finland, skulle stärka länets utvecklingspotential. Sveriges regering bör arbeta för att i mesta möjliga mån harmonisera regelverk mellan grannländerna för att uppmuntra till ökad arbetskraftsrörlighet.

Tillväxt

Tillväxten i Sverige ökar. Dock inte i samma omfattning över hela landet. Storstadsregionerna växer ekonomiskt och befolkningsmässigt medan gles befolkade områden har låg tillväxt och drabbas av utflyttning.

Den viktigaste faktorn för att motarbeta utflyttning och uppmuntra till inflyttning är fler arbetstillfällen. Det måste finnas alternativ till att flytta till storstadsområdena. Företagen måste få stöd och hjälp för att etablera sig, och kunna vara kvar, i områden där behovet av en utökad arbetsmarknad är stort.

Lägesnackdelar som långa avstånd och befolkningsmässigt svag marknad måste kompenseras för att företagen ska få möjlighet att konkurrera på likvärdiga villkor som i övriga delar av landet.

Ett problem som företagare som vill etablera sig i glesbygden möter är svårigheten att få låna till investeringar i industri- och företagslokaler. Att bygga nytt kostar stora pengar, men byggnaden har tyvärr ett mycket lågt andrahandsvärde om företagsidén inte håller eller en lågkonjunktur kommer emellan. Det har medfört att det ofta blir den redan ekonomiskt hårt ansträngda kommunen som måste bygga och stå för risken för lokalinvesteringen.

Förutsättningar för att kunna uppföra nya industri- och företagslokaler inom områden med låg tillväxt måste förbättras. Små, och ekonomiskt utsatta, kommuner ska inte tvingas ta på sig det ekonomiska ansvaret.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2005

Kristina Zakrisson (s)

Lennart Klockare (s)

Lars U Granberg (s)

Karin Åström (s)

Birgitta Ahlqvist (s)

Maria Öberg (s)